Гей, на бога, що за дивне диво?
Не знайшов юнак з ким побрататись,
не знайшов між хлопців побратима,
не знайшов межи дівчат посестри,
а надибав вілу білу в горах,
вілу білу з поглядом урочим,
обмінявся з нею пірначами,
цілував її в обличчя біле,
стиснув руку і назвав: "посестро",
а вона його: "мій побратиме",
та й помчали вкупі геть у гори.
Їдуть поруч по горі зеленій,
і говорить побратим посестрі:
"Віло біла, любая посестро,
чи ти бачиш, як чорніє долом?
Чи то галич налетіла чорна,
чи то гору турки обступили?"
– "Побратиме, то не чорна галич,
тільки турки гору облягають,
облягають, хмарою поймають,
хутко нас вони обступлять колом".
– "Віло біла, любая посестро,
утікай, поки здорова, звідси,
в тебе кінь крилатий, чарівницький, –
як майне, то не збіжать і турки
на своїх арабських виноходцях".
– "Бійся бога, милий побратиме!
Що за слово ти оце промовив?
Чи на те ж браталась я з тобою,
аби мала так ганебно зрадить?
Коли хочеш, утікаймо вкупі, –
дужий кінь мій нас обох врятує".
Згорда мовив побратим на теє:
"Не подоба лицарю втікати!"
Вже ж на те не обізвалась віла,

лиш коневі крила буйні в’яже,
щоб не здумав сам майнути вгору,
потім в’яже поводи докупи,
аби коні врозтіч не розбіглись:
"Се ж я наші долі поєднала".
Побратим іще її вмовляє:
"Віло біла, любая посестро,
хоч у тебе розум чарівницький,
але в тебе все ж дівоче серце, –
як обступлять вороги тісненько,
то коли б ти, сестро, не злякалась".
Не сказала віла біла й слова,
тільки погляд кинула урочий,
наче той пірнач блискучий, гострий.
Ще хотів юнак їй щось промовить,
та навколо турки обступили,
заячали, наче хижі круки,
зайняли посестру й побратима,
хочуть їм назад в’язати руки,
та в ясир забрати молоденьких,
але ті, немов орли завзяті,
не даються ворогам в неволю,
хоч і знають, що не вборонитись,
не хотять зганьбити ясну зброю.
Скарай, боже, злого яничара!
Перебив коню на крилах пута.
Вілин кінь почув, що крила вільні, –
як шарпнеться, як майне угору,
перервав і поводи шовкові
та й злетів із вілою під хмару.
Тут закляв юнак свою посестру:
"Скарай, боже, тебе, віло біла,
що зламала ти братерське слово!
Щоб і той не мав довіку щастя,
хто коли збратається з тобою!"

Кинув геть юнак пірнач злотистий
і зломив надвоє гостру шаблю:
"Гинь ти, зброє, коли гине щирість!.."
Бачить віла згубу побратима,
вділ спадає, наче стрілка з луку,
та, на лихо, не на гору впала,
а в долину, на зелену сосну,
зачепилась там завоєм білим,
наче хмарка, що сплила з верхів’я.
Добува блискучу шаблю віла,
обтинає білую намітку,
наче сарна, кидається вгору
до свого юнака-побратима.
Добіга до полонини віла…
Леле, боже! Там нема ні духу,
тільки чорна вся трава від крові.
Гляне віла: кручі та узгір’я,
та кудою турки подалися?
Де вони поділи побратима?
Чи живий він, чи пішов до бога?
Заридала, загукала віла:
"Гей ти, коню, ти, маро крилата!
Де ти там під хмарами ганяєш?
Через тебе побратим загинув,
поможи ж мені знайти хоч трупа!"
Кличе віла, і гукає, й свище, –
по долинах люди кажуть: "Буря!"
Кличе віла, а сама блукає
по узгір’ях, загляда в безодні
та шукає свого побратима.
Потьмарився віщий розум з туги,
і померк урочий погляд з горя, –
не пізнати, що то віла біла.
Так не день, не два вона блукала,
викликала огиря з-під хмари,

аж нарешті кінь почув той посвист,
прилетів з просторів невідомих,
впав додолу, мов гаряча куля.
Закипіло серце вілі білій:
"Ой ти, коню, ти, проклята зрадо!
хоч би я могла тебе убити,
все б мені на серці легше стало!.."
Обізвався віщий кінь до віли:
"Не клени, кохана господине,
Якби я тебе не виніс в небо,
ви б дістались у полон обоє.
Не на те ж ти вілою вдалася,
щоб тебе в’язали людські руки!"
Мовчки віла огиря сідлає,
а на серці мов гадюка в’ється.
Віщий кінь словами промовляє,
потішає господиню любу:
"Не журися, люба господине,
не журися, в тугу не вдавайся,
ми знайдемо твого побратима,
як живий він, ти його врятуєш,
а як мертвий – чесно поховаєш,
та й не буде межи вами зради!"
Мовчки віла на коня сідає
і пуска уздечку геть на вітер.
Кинувсь огир, наче віща птиця,
де гора – орлом перелітає,
кида в кручу погляд соколиний,
по долинах ластівкою в’ється,
понад містом проліта совою,
темну ніч пройма вогненним зором.
Так літали три дні і три ночі
та й спинились у Стамбулі-місті.
Перебралась віла за туркеню,
в просту одіж, мов яка селянка,

ходять скрізь по вулицях, майданах,
де стоять невільники на продаж.
Є багато всякого юнацтва,
та немає побратима віли.
У султана білії палати,
а під ними чорнії темниці,
там сидять в неволі бідні бранці,
світу-сонця не видають в очі.
Тільки ніч покриє всі дороги,
віла йде попід темничні мури,
напускає туману на варту,
насилає сон твердий на неї,
приникає вухом скрізь до мурів,
наслухає, чи не чути гуку.
Віщий слух у віли-чарівниці,
та мовчить темниця, як могила.
Аж на третю ніч почула віла,
як хтось тяжко застогнав за муром:
"Скарай, боже, тую вілу білу!.."
Як почула те стогнання віла:
"Ох і леле! Голос побратима!"
Добуває віла запоясник,
мур довбає, твердий камінь креше,
пробиває шпарочку вузеньку,
подає до побратима голос:
"Не клени мене, коханий брате,
Згляньсь на бога й на святого Йвана!
Я ж тебе не зрадила, єдиний,
зрадив нас обох мій кінь крилатий.
Розрубав на крилах пута ворог –
кінь шугнув зо мною попід хмару.
Свідчусь богом – я того не хтіла!
Ось я тут стою коло темниці,
я прийшла тебе порятувати".
Обізвався побратим до віли:

"Щира дяка, любая посестро,
що прийшла мене порятувати.
Шкода тільки – вибралась пізненько,
десь для турків довго чепурилась…"
Облилося кров’ю серце вілі:
"Побратиме, згляньсь на божу ласку!
Якби ти мене тепер побачив,
не сказав би – віла чепурилась…"
Тут лагідно бранець їй промовив:
"Помирімось, любая посестро, –
що минуло, того не вернути,
а мене вже ти не порятуєш.
От спасибі, шпарку прорубала,
хоч побачу промінь у темниці,
поки бог до себе прийме душу.
Ох, коли б вже він прийняв скоріше!
Десь про мене тут і смерть забула!.."
Знов до нього віла промовляє:
"Не кажи так, милий побратиме,
бо живий живе гадати мусить.
Варта спить, на вулицях безлюдно.
Я віконце ширше прорубаю,
я спущу тобі намітку білу,
ти по ній дістанешся до мене.
Тільки свисну – миттю кінь прилине.
За хвилину ми вже в горах будем!"
Обізвався побратим до віли,
промовляє, мов ножами крає:
"Що минуло, те вже не вернеться,
бо нема для мене волі й в горах.
Вже мені сириця тіло з’їла,
а залізо кості перегризло,
а темниця очі помутила,
горде серце висушив той сором,
що зламав я сам почесну зброю

і живим до рук дістався туркам.
Вже мені тепер життя немиле,
чи в темниці, чи на вільній волі".
Ще до нього віла промовляє,
ще востаннє заклинає богом:
"Я сама спущуся у темницю,
я таки тебе врятую звідти.
Аби нам дістатися у гори,
я тебе там вигою, мій брате,
я ж недарма віла-чарівниця –
вмію гоїть всі юнацькі рани".
Та на теє побратим до віли
не говорить, тільки словом стогне:
"Шкода праці, любая посестро!
не з юнацьких ран я погибаю.
Хоч іди поглянь сама на мене,
то й рука не здійметься, щоб гоїть.
Якщо ти мені посестра вірна,
то зроби остатнюю послугу:
одбери мені життя, чим хочеш,
аби то була почесна зброя,
поховай десь тіло се стражденне,
щоб над ним злий ворог не знущався.
Коли ти мені сього не вчиниш,
то таки зрадливе в тебе серце".
Заридала, затужила віла,
закувала, як зозуля сива:
"Що ти кажеш, побратиме любий?
Чи рука ж моя на те зведеться?"
Тут озвався побратим до бога:
"За що, боже, покарав так тяжко,
що не дав юнака-побратима,
а судив посестру – сюю вілу?
От тепер я помочі не маю,
тільки маю жалощі дівочі,

чи й без них мені не досить жалю?.."
Вже не мовила ні слова віла,
лиш махнула білим завивалом.
Спалахнула ясна блискавиця,
посліпила всю турецьку варту,
пропалила всі темничні двері,
просвітила вілі шлях до брата.
Тільки раз поглянула на брата
віла біла – і замерло серце.
Не юнак лежав там молоденький,
тільки дід старий, як голуб сивий,
весь потертий сировим ремінням,
а крізь рани жовті кості світять.
Він не встав назустріч вілі білій,
тільки стиха брязнув кайданами.
Знов махнула віла завивалом,
освітила ясно всю темницю.
"Ось я тут, поглянь на мене, брате!"
Обізвався бранець ледве чутно:
"Не добачу: потьмарились очі..."
І здавила груди віла біла,
щоб не трісло серце з туги-жалю,
не могла здобутися на слово,
тільки ледве здобулась на посвист,
щоб коня прикликати до себе,
миттю кінь почув той тихий посвист –
ось він вже на брамі камінь креше.
Узяла на руки віла в’язня,
садовить в сідло поперед себе,
побратим же не сидить, як лицар,
а тремтить і гнеться, як дитина,
і квилить, і стогне, й вілу просить:
"Не неси мене високо, сестро;
серце мліє, моторошно, жаско...
Ох, лиши мене в темниці краще!"

Стиха, стиха віла промовляє,
мов з-під каміння виходить голос:
"Прихились до мене, побратиме,
я тебе піддержу, ти не бійся".
Обняла посестра побратима,
тож лівиця щільно пригортає,
а в правиці запоясник блиснув,
та й убився так глибоко в серце,
що порвав би два життя одразу,
якби віла смертною вдалася.
Але віла при житті зосталась,
тільки серце кров’ю обкипіло.
Кінь крилатий кров почув гарячу,
знявся вгору, мов кривава іскра,
і помчав далеко, в дикі гори,
та й спинився там на полонині,
став копати суходіл копитом,
за хвилину вибив чорну яму.
Тут з коня зіходить віла біла
і здіймає свого побратима,
завиває у намітку білу
і кладе на вічний сон у яму.
Ще ж із ним ховає запоясник,
щоб не йшов на той світ безоружним.
У приполі чорну землю носить,
насипа могилу якнайвище,
аж гора до неба стала ближча.
Поховала віла побратима,
сіла-впала на коня й гукнула:
"Ой неси мене, неси в простори!
Туга давить, серцю тісно в грудях!"
Кінь злетів високо аж за хмари –
хоче дать простору господині.
Погребовий спів заводить віла –
люди кажуть: "Грім весняний чутно",

Сльози ронить віла в лютім горі –
люди кажуть: "Се весняний дощик".
Ходять в горах світляні веселки,
по долинах оживають ріки,
в полонинах трави ярі сходять,
і велика понадхмарна туга
нам на землю радістю спадає.